

Z kroniki naukowej

SESJA NAUKOWA INSTYTUTU HISTORII UAM W 25-ROZNIENIE POWSTANIA NIEMIECKIEJ REPUBLIKI DEMOKRATYCZNEJ

Z okazji 25-rocznicy utworzenia Niemieckiej Republiki Demokratycznej odbyła się w dniach 17 i 18 października 1974 r. na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu sesja naukowa pt. *Powstanie i rozwój pierwszego w dziejach Niemiec państwa socjalistycznego — NRD*. Organizatorem sesji był Zakład Historii Niemiec Instytutu Historii UAM. Do udziału w sesji zaproszeni zostali pracownicy wyższych uczelni oraz instytutów naukowych Poznania i innych miast kraju, zajmujący się historią Niemiec i problematyką NRD. Przybyła także delegacja naukowców z Uniwersytetu w Halle, współpracującego od wielu lat z UAM, która uczestniczyła czynnie w pracach sesji, wygłaszając referaty i biorąc udział w dyskusji.

Otwarcia sesji dokonał rektor Uniwersytetu im. A. Mickiewicza, prof. dr habil. Benon Miśkiewicz, który podkreślił zwłaszcza międzynarodowe znaczenie powstania NRD oraz sukcesy jej 25-letniego rozwoju. Nakreślił zadania sesji, która obejmując szeroką problematykę dziejów NRD (historyczną, ekonomiczną, kulturalną) będzie stanowiła kolejny etap realizacji prowadzonych na Uniwersytecie badań zmierzających do pełnej, naukowej syntezy dziejów Niemieckiej Republiki Demokratycznej.

W pierwszym dniu obrad rozważano podstawowe problemy powstania i rozwoju NRD, jej pozycji gospodarczej i politycznej w świecie oraz wkładu do współpracy gospodarczej krajów socjalistycznych i do międzynarodowego ruchu robotniczego. Wygłoszono na ten temat pięć referatów.

Podstawowe przyczyny rewolucji niemieckiej i jej przebieg oraz proces rozwojowy powstałego w wyniku tej rewolucji państwa i społeczeństwa socjalistycznego przedstawił w swym referacie (*Powstanie i główne etapy rozwoju NRD*) prof. dr Antoni Czubiński. Wskazał na zasadnicze czynniki, które umożliwiły powstanie NRD, a mianowicie na sięgające połowy XIX wieku rewolucyjne tradycje niemieckiego ruchu robotniczego, druzgocącą klęskę niemieckiego imperializmu i narodowego socjalizmu uwypuklające słuszność stanowiska niemieckich komunistów z okresu III Rzeszy, stanowisko Związku Radzieckiego, zmierzające do likwidacji podstaw militarystyki i faszystowskiego niemieckiego, do zbudowania demokratycznych Niemiec — co okazało się możliwe do zrealizowania jedynie w radzieckiej strefie okupacyjnej. Przedstawił podstawowe akta prawne, które umożliwiły powstanie NRD. Następnie omówił główne etapy rozwoju tego państwa oraz scharakteryzował osiągnięcia w gospodarce, w handlu międzynarodowym, w zakresie stopy życiowej mieszkańców w dziedzinie oświaty i kultury, w europejskiej polityce porozumienia i współpracy — podkreślając autorytet, jaki zdobyła sobie NRD na arenie międzynarodowej oraz miejsce tego państwa w systemie socjalistycznym.

Problematyce powstania NRD, jej sukcesem oraz rozwojowi socjalistycznego

społeczeństwa niemieckiego poświęcony był także referat doc. dra Erwina Könnemanna (*Die DDR in der internationalen Klassenauseinandersetzung unserer Epoche*) z Uniwersytetu w Halle. Przedstawił złożoność kształtowania się socjalistycznego ustroju i socjalistycznego społeczeństwa w NRD oraz wpływ socjalistycznych sukcesów pierwszego niemieckiego państwa robotników i chłopów układ sił w Europie i na rozwój międzynarodowego ruchu robotniczego.

Następne dwa referaty skupiły się na zagadnieniach gospodarczego rozwoju Niemieckiej Republiki Demokratycznej. Prof. dr A. Bormeyer z Halle nakreślił (*Die DDR im historischen Prozess der Entwicklung der internationalen Arbeitsteilung zur Wirtschaftsintegration der sozialistischen Länder*) trudności gospodarcze w pierwszych latach, środki przewycięzania ich i niespotykany dynamizm rozwoju gospodarczego. Scharakteryzował udział NRD w gospodarce integracji obozu socjalistycznego i podał przykłady współpracy gospodarczej, przede wszystkim ze Związkiem Radzieckim i z Polską.

Referat doc. dra Waclawa Jurka (*Pozycja gospodarcza NRD w świecie*) stanowił analizę, opartą na bogatym materiale faktograficznym, pozycji wyjściowej oraz rozwoju gospodarczego NRD we wszystkich dziedzinach produkcji. Referent stwierdził, że do 1965 r. w NRD zlikwidowane zostały dysproporcje w zakresie rozwoju gospodarczego i stworzone zostały podstawy do przekształceń strukturalnych, do przejścia do rewolucji naukowo-technicznej. Cenne w tym referacie było przedstawienie osiągnięć w poszczególnych dziedzinach produkcji na tle osiągnięć przodujących krajów kapitalistycznych. Przedstawiony materiał faktograficzny uzasadniał w pełni końcową tezę referatu, że w gospodarce świata NRD należy do grupy krajów wysoko rozwiniętych.

Referat prof. dra Czesława Pilichowskiego pt. *Współpraca Polski i NRD w dziedzinie ścigania zbrodniarzy wojennych* uzupełniał problematykę pierwszego dnia obrad.

W referatach i komunikatach drugiego dnia obrad sesji przedstawione zostały problemy rozwoju nauki, oświaty i kultury w NRD oraz współpraca między naszymi krajami w zakresie germanistyki, a także recepcja literatury NRD w Polsce.

Prof. dr Hans Hübner przedstawił (*Die Kontinuität der Wissenschafts- und Hochschulpolitik DDR*) podstawowe problemy i etapy rozwoju szkolnictwa wyższego oraz znaczenie tego szkolnictwa w procesie wychowania obywatela NRD i przygotowania kadr, które decydują o rozwoju gospodarki, nauki i kultury.

Problematykę kształtowania się demokratycznej, a następnie socjalistycznej kultury NRD omówił (*Nowy model kultury w NRD*) doc. dr Bernard Piotrowski. Wyróżnił i scharakteryzował trzy zasadnicze etapy rozwoju: pierwszy od zakończenia wojny do powstania NRD, którego zadaniem było rozliczenie się z hitlerowskiej przeszłości; drugi — obejmujący pierwsze dziesięciolecie NRD, w którym dążono do powiązania działalności kulturalnej z potrzebami budowy podstaw socjalizmu i trzeci — od 1960 roku, kształtowania socjalistycznej kultury odpowiadającej epoce rewolucji naukowo-technicznej.

Recepcję literatury NRD w Polsce (*25 lat książki NRD w Polsce*) przedstawiły dr Edyta Połczyńska i dr Cecylia Załubska. Omówiły tytuły książek oraz narastającą z każdym rokiem liczbę wydań, nakładów i przedstawień teatralnych, świadczących o szerokim i bieżącym udostępnianiu społeczeństwu polskiemu osiągnięć literackich NRD. Największym zainteresowaniem cieszyły się w Polsce utwory o tematyce rozrachunku z niemiecką przeszłością, z faszyzmem oraz dotyczące wewnętrznych przemian w społeczeństwie NRD.

W dyskusji, która toczyła się po referatach i komunikatach, w pierwszym i drugim dniu obrad, poruszano nowe problemy, pominięte w referatach lub potrak-

towane w nich marginesowo, polemizowano z ogłoszonymi tezami. Niektóre z wystąpień dyskusyjnych były pod względem ważności poruszanego problemu i rozmiarów bliskie komunikatom naukowym.

Do ważniejszych zagadnień poruszanych w dyskusji należały: współpraca historyków Polski i NRD nad dziejami Prus i stosunków polsko-niemieckich (Zdzisław Grot, Witold Jakóbczyk, Przemysław Hauser), tradycje współpracy polskich i niemieckich demokratów i socjalistów w przeszłości (Jan Prędko), współpraca polskich i niemieckich komunistów w okresie II wojny światowej (R. Nazarewicz), współdziałanie polityki zagranicznej Polski i NRD w walce o pokój i bezpieczeństwo zbiorowe (Miroslaw Cygański) oraz na rzecz normalizacji stosunków w Europie (Janusz Grell), demokratyczna reforma szkolna i ideowe wychowanie młodzieży w NRD (Gerhard Diecke), książka i czytelnictwo w NRD oraz współpraca polskich i niemieckich wydawców (Edmund Makowski), wychowanie fizyczne i osiągnięcia sportowe NRD (Tadeusz Kotłowski), przemiany w świadomości mieszkańców NRD oraz wpływ tradycji na stosunki między ludnością NRD i PRL (Stanisław Sierpowski), obraz Polaka i Polski w świadomości mieszkańców NRD (Hubert Orłowski).

Zamykając dwudniowe obrady sesji, prof. dr Antoni Czubiński podkreślił, że w wyniku ogłoszonych siedmiu referatów, trzech komunikatów i kilkunastu głosów w dyskusji, poszerzyła się nasza wiedza o Niemieckiej Republice Demokratycznej oraz o współpracy między społeczeństwami Polski i NRD. Wyraził też przekonanie, że sesja przyczyni się do pogłębienia współpracy naukowej w dziedzinie badań nad rzeczywistością NRD i rozwojem stosunków między obu sąsiadującymi krajami.

Edmund Makowski

SESJA NAUKOWA PT. „PROCESY KONCENTRACJI W EUROPIE ZACHODNIEJ PO II WOJNIE ŚWIATOWEJ”

W dniach od 26 do 28 listopada 1974 r. odbyła się w Lipsku międzynarodowa konferencja naukowa na temat procesów koncentracji w Europie zachodniej po II wojnie światowej. Konferencja ta została zorganizowana przez *Institut für Internationale Studien* Uniwersytetu im. Karola Marksa. W sympozjum uczestniczyli: pracownicy Uniwersytetu im. Karola Marksa (*Institut für Internationale Studien* i *Franz-Mehring Institut*), *Institut für Internationale Politik und Wirtschaft (IPW)* w Berlinie, Instytutu Zachodniego, Akademii Rolniczej w Poznaniu oraz Instytutu Nauk Politycznych UAM. Instytut Zachodni reprezentowali doc. dr habil. Zdzisław Nowak, dr Teresa Dohnalowa, mgr Tadeusz Krajczycki i mgr Piotr Kalka.

Poruszona w czasie konferencji problematyka dotyczyła w głównej mierze koncentracji w zakresie rolnictwa, w Europie zachodniej, a szczególnie w Republice Federalnej Niemiec. Wokół tej tematyki koncentrowały się referaty prof. dra s.c. Gerharda Müllera (*Franz-Mehring-Institut*), doc. dra habil. Wacława Radkiewicza, a także szereg komunikatów naukowych i wystąpień dyskusyjnych.

Prof. dr s.c. Gerhard Müller omówił ogólnie zachodzący w rolnictwie Europy zachodniej proces koncentracji. Mówca stwierdził, że mimo znacznego przyspieszenia eliminacji słabszych ekonomicznie gospodarstw rolnych, osiągnięty w